

A KRE BTK Szabadbölcsészet Tanszéke szeretettel vár minden érdeklődőt a

Szabadbölcsész disputák

című rendezvénysorozatának előadására:

Kísérlet a szimbolikus logika (kontextus-) érzékenyítésére

Prof. Dr. Pólos László

egyetemi tanár
KRE-BTK, Durham University

2023. május 17. szerda 17.30
KRE BTK, 1088 Budapest, Reviczky u. 4.,
104-es terem

Vissza-visszatérő probléma a logika alkalmazása során, hogy a jó okkal intuitíve helyesnek tartott érvelések formalizálása esetén az explicit premisszák nem implikálják a formális konklúziót, s ez csak új, eddig sehol nem említett további premisszák felvétele segítségével javítható. De nyilvánvaló, hogy ezek a premisszák sem légből kapottak, a kontextus ismeretében magától értetődőek, csak éppen a logika nem látja őket.

Ebben az előadásban olyan formális logikát mutatok be, amely némiképp javított látással rendelkezik, a specifikus, s a folyamatosan változó háttértudás látható módon van jelen. Ennek következtében a rendben lévő érvelések logikailag is érvényesként jelennek meg.

Ehhez a fogalmak olyan szemantikai ábrázolása szükséges, amely az alapvetően arisztotelészinek nevezhető cantori szemlélet helyett inkább a platóni megközelítésre emlékeztet: Az ideákban való változó mértékű részesedést prototípus(ok)tól mért távolsággal helyettesítve, egy Bayesiánus szubjektív valószínűség sűrűség függvény jellemzi a fogalmat.

Az így kapott logika némely formális tulajdonsága némiképp meglepő ugyan, de filozófiailag föltétlenül üdvözlendő: pl. nem-monoton. Ez azt jelenti, hogy egy, az adott kontextusban érvényes következtetés a kontextus egy bővítésében már nem feltétlenül érvényes, sőt az is lehet, hogy a bővített kontextusban az eredeti konklúzió negációjára lehet érvényesen következtetni.

Könnyű belátni, hogy ez mennyire hasznos olyan kihívások kezelésében, mint amelyet az akció sürgősségének elve, s az ideiglenes etika, illetve a világosan és jól-körülhatároltan belátott (de kevésbé explicit) végleges etika logikai viszonya vet fel.

Az előadásban kitérek más, gyakorlat-közeli alkalmazásokra is, kezdve a nyelvésztől a szervezetek szociológiájáig, a modern fizikától a művészeti stílusok kialakulására vonatkozó előrejelzésekig.